

Regulacje kontra impulsywne zakupy - państwa reagują na boom BNPL

Kategoria: Styl życia

Opublikowano: wtorek, 23, grudzień 2025 13:35

Katarzyna Sekuła

Odśłony: 714

Po ostatnim Black Friday coraz wyraźniej widać, jak dużą rolę w handlu odgrywa model „kup teraz, zapłać później” (BNPL). Choć dane mają często charakter szacunkowy i nieoficjalny, wiele analiz wskazuje, że odroczone płatności stały się jednym z kluczowych mechanizmów napędzających sprzedaż. Popularność BNPL nie jest jednak wyłącznie kwestią wygody – to zjawisko, które realnie zmienia decyzje zakupowe konsumentów.

Badania empiryczne pokazują, że wdrożenie BNPL do codziennych nawyków prowadzi do wyraźnego wzrostu wydatków. Analiza obejmująca blisko 300 tys. konsumentów w USA wykazała, że osoby, które zaczęły korzystać z tej formy płatności, w pierwszych miesiącach kupowały średnio o 10 proc. więcej dóbr. Inne badania potwierdzają ten trend, wskazując wzrost wydatków o ponad 6 proc. w porównaniu z klientami płacącymi tradycyjnie.

Polskie analizy sugerują, że po BNPL częściej sięgają osoby o niższych dochodach i słabszym wykształceniu. Podobne zależności obserwowane są w Stanach Zjednoczonych. Korzystanie z odroczonej płatności częściej idzie w parze z debetem na koncie, sięganiem po chwilówki czy usługi lombardów. Zjawiska te korelują ze sobą, co zwiększa ryzyko utraty płynności finansowej i narastania zadłużenia, szczególnie wśród gospodarstw domowych o ograniczonych zasobach.

Siła BNPL tkwi w psychologii. Kluczowe znaczenie ma dezagregacja płatności – zamiast jednej wysokiej ceny konsument widzi kilka mniejszych rat, które wydają się mniej obciążające. Dodatkowo działa mechanizm dyskontowania: koszt odroczonej w czasie jest postrzegany jako niższy niż ten sam wydatek ponoszony natychmiast. W połączeniu z natychmiastową gratyfikacją z zakupu zwiększa to skłonność do wydawania pieniędzy tu i teraz.

Istotnym elementem jest także poczucie kontroli nad budżetem. BNPL daje iluzję większej swobody finansowej w danej chwili zakupowej, co sprzyja większym i bardziej impulsywnym decyzjom. Badania wskazują, że efekt ten jest szczególnie silny wśród młodszych konsumentów, dla których odroczonej płatność staje się naturalnym elementem zakupów online.

Rosnąca popularność BNPL skłania państwa do regulacji tego sektora. Wielka Brytania zapowiedziała wprowadzenie w 2026 r. przepisów obejmujących obowiązkową ocenę zdolności kredytowej, autoryzację firm BNPL oraz jasne informowanie o warunkach umów. Podobne rozwiązania funkcjonują już w Holandii. W Polsce obowiązują regulacje ograniczające dostęp do BNPL osobom niepełnoletnim oraz wymagające weryfikacji zdolności i historii kredytowej. Dyskusja jednak trwa – bo choć BNPL bywa tańszą alternatywą dla chwilówek, jego psychologiczna atrakcyjność może skłaniać do ryzykownego zarządzania finansami.

Źródło: PIE